

Tijelovska procesija u Sumartonu

FOTO: BERNADETTE BLAZETIN

14. stranica

Zakon o narodnostima

3. stranica

U čast Presvetog Srca Isusova

12. stranica

Zatvaranje školskoga ljeta

15. stranica

Zajamčeno treba i ostvariti

Za prijedlog izmjena i dopuna Zakona iz 2011. godine, koji je ovih dana izglasan u Parlamentu, uvelike je zaslužan parlamentarni Odbor za narodnosti. Zakonskim izmjenama uklonjene su određene nedorečenosti, a proširena su i prava i ovlasti narodnosnih samouprava i udruga. No, sve to ne vrijedi ništa ako sami ne ostvarimo zajamčena prava, što ovisi jedino o nama samima, našoj odlučnosti i ustrajnosti. Među ostalim, takva su i prava na uporabu materinskog jezika u javnom i svakodnevnom životu, a tu su i prava koja se vezuju uz brojnost narodnosti u pojedinim naseljima. Prema zakonskim izmjenama uporabu materinskog jezika osim narodnosne samouprave mogu predlagati i narodnosne udruge. Na taj način, primjerice, u naseljima gdje broj pripadnika narodnosti prema posljednjem popisu stanovništva dostiže deset posto, na inicijativu mjesne narodnosne samouprave, a ukoliko ne postoji, na prijedlog mjesne narodnosne udruge, mjesna samouprava sve uredbe, proglose, administrativne obrasce, natpise s nazivima javnih tijela i ureda, objave te ploče s nazivima naselja i ulica mora objaviti i izraditi na jeziku narodnosti. Obilazeći redovito naša naselja, nažalost, od gore navedenog nisam primijetio gotovo ništa. Više-manje postoje samo ploče s nazivima naselja, i vrlo rijetko ploče s imenima ulica. U Bačkoj, mom užem zavičaju, od desetak naselja u kojima žive Hrvati, višejezične, zapravo trojezične natpise s nazivom ulica pronašao sam jedino u Kaćmaru i Santovu. Bilo ih je i u nekim drugim naseljima, ali danas ih više nema. Najčešći su višejezični natpisi s nazivima ustanova, načelničkih ureda, vrtića, škola i kulturnih domova, dok natpisi na drugim ustanovama, poput poštanskih i župnih ureda nedostaju... Premda se možemo radovati zakonom zajamčenim, pa čak i proširenim pravima, ona se mogu ostvarivati samo našom inicijativom, odlučnošću i ustrajnošću. Učenje i njegovanje materinskog jezika, naime, ne može se ograničiti samo na odgojno-obrazovne ustanove, već se mora proširiti i na svakodnevnu uporabu u javnom, društvenom i kulturnom životu. Nitko to neće učiniti umjesto nas.

S.B.

Glasnikov tjedan

se lako čita i može Vas promišljanja o svijetu i vremenu, povijesti čovječanstva i njegovom mogućem putu u budućnost.

Yuval Noah Harari u knjizi „Sapiens: Kratka povijest čovječanstva“ piše toliko zanimljivo i čitko da knjigu naprosto ne možete spustiti. Izaberite njega: ako možete, knjigu kupite na hrvatskom jeziku. Ukoliko je ne uspijete pročitati za vrijeme odmora, nastavite kod kuće, a nakon čitanja posudite je i preporučite za daljnje čitanje.

Harari piše kako razvoj Homo sapiensa obilježava niz bitnih činjenica, poput skretanja energije s bicepsa na neurone te uspravnog hoda koji je oslobodio ruke u druge svrhe, pa tako i za proizvodnju sofisticiranih alata. Važni su i „hvatanje“ vatre te kognitivno mišljenje, s novom vrstom jezika sa sposobnošću primanja, pohranjivanja i prenošenja silne količine informacija, pa i informacija o onome čega zapravo nema. Harari piše kako je poslije kognitivne revolucije trač pomogao Homo sapiensu stvoriti veće i stabilnije grupacije, prešavši kritičnu granicu od maksimalno 150 pojedinaca, koje trač može okupiti u vezanu grupu. Kako? Izgrađivanjem fikcije i stvaranjem zajedničkog mita koji egzistira tek u ljudskoj kolektivnoj imaginaciji. Kako piše Harari „dva katolika koja se nikada nisu sreli mogu zajedno krenuti u križarski pohod ili udružiti sredstva za izgradnju bolnice samo zato što obojica vjeruju de se Bog

utjelovio u ljudskoj puti i dao se raspjeti radi otkupljenja naših grijeha“. Tu je i ljudska „mladunčad“, koja godinama ovisi o starijima u pogledu hrane, zašтите i učenja. Jer da bi se odgojio čovjek potrebno je čitavo pleme. A ljudi iz majčine utrobe izlaze kao „rastaljeno staklo“, koje se stoga može „presti u niti, rastezati i oblikovati začudno slobodno. Upravo stoga mi danas djecu možemo odgajati u duhu kršćanstva ili budizma, kapitalizma ili socijalizma, radničke tradicije ili mirotvorstva“.

Homo sapiens je počeo naseljavati vanjski svijet, a njegov prvi podvig bila je kolonizacija Australije prije otprilike

45 000 godina. Kako?

Postoji više teorija! Harari piše da je „trenutak kad je prvi lovac-sakupljač stupio nogom na australsku plažu, bio i trenutak u kojem se Homo sapiens na nekoj kopnenom masi uspeo do prve karike hranidbenog lanca i tako postao najubojitijom vrstom u analima planeta Zemlje“.

U poglavlju „Klopka luksuza“ Harari piše: „Koliko je mladih tek završivši koledž, prihvatilo zahtjevan posao u jakoj

tvrtki, zaklevši se da će svojski zapeti kako bi zaradili novac koji će im omogućiti da već s 35 godina odu u mirovinu i počnu se baviti onim što ih stvarno zanima? Ali dok dođu u te godine, oni već imaju velike hipoteke, djecu na školovanje, kuću u predgrađu, a takva traži bar dva automobila po obitelji i uvjerenje da život nije vrijedan življenja bez zaista dobrog vina i skupih putovanja u inozemstvo (...) Kad se ljudi jednom naviknu na neki luksuz, počinju ga smatrati nečim samorazumljivim, da bi napokon došli do toga da bez luksuza više ne mogu živjeti, stoga zapinju s dvostrukom žestinom i nastavljaju robijati.“

Čitajte sve više intrigantnih tekstova, koji će Vas zasigurno potaknuti na promišljanja o svijetu u kojem živimo.

„Ljudi iz majčine utrobe izlaze kao „rastaljeno staklo“, koje se stoga može presti „u niti, rastezati i oblikovati začudno slobodno.“

Branka Pavić Blažetin

Mađarski parlament usvojio izmjene Zakona o pravima narodnosti

Dana 16. lipnja Mađarski parlament s 184 glasa za i 9 suzdržanih usvojio je izmjene Zakona o pravima narodnosti. Povodom toga u prostorijama Njemačke državne samouprave održana je tiskovna konferencija, na kojoj su parlamentarni zastupnik Nijemaca i predsjednik Odbora za narodnosti Imre Ritter i državni tajnik za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima pri Uredu predsjednika Vlade Miklós Soltész naglasili kako se radi o dvotrećinskom zakonu, koji je nastao jednogodišnjim zajedničkim naporima Odbora i Vlade. Događaju su prisustvovali i narodnosni glasnogovornici.

Narodnosni glasnogovornici i predsjednik Odbora za narodnosti s državnim tajnikom Miklósom Soltéssom

Predsjednik Imre Ritter u svom obraćanju važnost Zakona o pravima narodnosti za narodnosne zajednice usporedio je s važnošću Ustava za državu. Pridodao je kako su izmjene Zakona o javnom obrazovanju, od kojih se trećina odnosi na narodnosti već u zakonodavnoj proceduri. Parlament je nedavno usvojio i Zakon o zaposlenicima u kulturnim ustanovama. Posebno je istaknuo i Zakon o državnom proračunu za 2021. godinu, koji će unatoč izvanrednoj situaciji zbog epidemije koronavirusa Odboru za narodnosti omogućiti izvršenje zadaća planiranih u prvoj polovici naredne godine. Predsjednik Ritter rekao je kako se u Zakonu o pravima narodnosti mijenjalo pedesetak članaka. Izmjenama su konkretizirani propisi o pravu na suglasnost i mišljenje narodnosnih samouprava, omogućen je i definiran dopunski narodnosni predškolski odgoj te pravo na normativnu potporu za umjetničke aktivnosti u narodnosnim školama. Državni tajnik Miklós Soltész zahvalio se narodnostima na jednogodišnjem naporom radu i doprinosu izmjenama Zakona o narodnostima, te razumijevanju zbog programa koji su odgođeni u izvanrednom stanju uvedenom uslijed pandemije koronavirusa. Čestitao je narodnosnim prosvjetnim radnicima i srednjim školama na uspješno provedenim ispitima državne mature, naglasivši kako su bez obzira na epidemiju protekli bez teškoća, a nakon završetka prvog vala epidemije obavljeno je regrupiranje potpore u iznosu od 400 milijuna forinti. Veći dio tog iznosa utrošit će se na kampove s dnevnim boravkom i druge kampove za djecu, koji se mogu održavati isključivo u Mađarskoj. Govoreći o usvojenim izmjenama Zakona o pravima narodnosti podsjetio je da ih je

predložio Odbor za narodnosti. Prema riječima državnog tajnika Soltésza to je dokaz uzajamnog povjerenja i dobre suradnje Mađarske Vlade i narodnosti. Od zakonskih izmjena istaknuo je suzbijanje tzv. etnobiznisa, za što su Vlada i narodnosti pokušale iznaći najbolja rješenja. Naglasio je kako o povjerenju Vlade prema narodnostima svjedoči činjenica da narodnosti mogu biti vlasnici ustanova za javno obrazovanje. Vlada ima povjerenje u narodnosti, koje – istina, pomoću sredstava državne potpore – uspijevaju održavati odgojno-obrazovne ustanove.

Kristina Goher

FORUM MLADIH PRIPADNIKA HRVATSKIH MANJINA

U organizaciji Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj i Hrvatske matice iseljenika od 25. do 27. rujna ove godine održat će se četvrti Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina. Domaćin ovogodišnjeg Forum bit će Karaševo. Tema ovogodišnjeg Forum je „Naslijeđe za budućnost? – Tradicijska kultura među mlađim naraštajima hrvatskih manjinskih zajednica“. Na Forumu će se raspravljati o pitanjima vezanim uz mjesta tradicijske kulture manjinskih zajednica u životima mladih, razlikama u doživljaju tradicijske kulture, organizacijskim oblicima bavljenja tradicijskom kulturom i mnogim drugim temama. Uz Forum mladih, u organizaciji Odjela za školstvo, znanost i šport i Odjela za kulturu Hrvatske matice iseljenika bit će priređena izložba „Igračka u srcu“, popraćena radionicama za djecu na temu kulturnog naslijeđa.

(Klara Špančić)

Već u djetinjstvu osjetio je u sebi klicu poziva

Razgovor sa sumartonskim bogoslovom Sebastijanom Mihovićem

Razgovarala Bernadeta Blažetin

Pomurci, a ponajviše Sumartinci vrlo su ponosni na mladog bogoslova Sebastijana Mihovića, koji se nakon zavšetka druge godine studija teologije na ostrogonskoj bogosloviji u sklopu tzv. socijalne godine trenutno bavi društvenim radom u Pečuhu. Sebastijan, ili Sebi, kako ga od malena zovu u rodnom Sumartonu, već kao dijete osjetio je u sebi klicu poziva za svećeničkim životom: ukoliko na svom putu dobije podršku vjernika i Boga, svećenički red primit će za četiri godine, jer kako kaže, više uopće ne sumnja u svoje zvanje. U razdoblju korona-krize uglavnom je boravio u Sumartonu, gdje se pored župnika Istvána Martona uključio u vjerski život. Sastali smo se u župnom dvoru, okruženi kipovima nekadašnjih sumartonskih svećenika, među kojima je i prepošt, povijesničar, profesor i pisac dr. Antal Meszlényi (Antun Germ), u čijem životnom djelu Sebastijan vidi uzor. Na Facebook profilu mladog bogoslova na mađarskom jeziku možemo pročitati citat iz Poslanice Filipljanima (3:14): „Trčim k cilju, k nebeskoj nagradi kojoj me Bog zove u Kristu Isusu“, ali je prilikom našeg susreta otpjevao kajkavsku crkvenu pjesmu „Denes Jezuš nam pošila dara duha svetoga...“, koju je zajedno s hrvatskim kajkavskim molitvama naučio od bake. Hrvatski jezik mu ne ide tako dobro da bi mogao odgovarati na pitanja, pa smo razgovarali na mađarskom, no obećao je da će svakako unaprijediti svoje znanje, jer je ponosan na svoje hrvatske pomurske korijene.

|| Vjerojatno uopće nije bilo lako donijeti odluku, upisati bogosloviju i započeti pripreme za svećenički život, sigurno si znao da to iziskuje veliku žrtvu i puno odricanja. Što te je potaknulo da ipak kreneš tim putem?

Mislim da svako zvanje koje čovjek bira potječe iz obitelji, neovisno o tome, radi li se o svećeničkom ili nekom drugom pozivu: što čovjek nauči u obitelji prati ga kroz cijeli život. Tako je i u mom slučaju, rano sam izgubio oca, sa svega dvije godine, mama je morala raditi, a ja sam najviše vremena provodio s bakom. Baka se uvijek molila i pjevala hrvatske crkvene pjesme, vodila me je na svete mise i litanije: njegovala je pučku pobožnost, za koju sam bio otvoren. Na moju je odluku možda utjecao i nedostatak oca, sigurnost sam tražio u Bogu, tješilo me je što je moj otac negdje pored njega. U djetinjstvu sam se često igrao svećenika, nekako mi je uvijek bilo lijepo u crkvi. Tada sam još mislio da se radi o nekom prolaznom osjećaju ili neozbiljnoj igri, ali kako sam rastao poziv je postupno jačao u meni. Prije završetka osnovne škole u Serdahelu odlučio sam školovanje nastaviti u nekoj katoličkoj gimnaziji. Mislim da Bog zove sve osobe da odgovore na poziv koji je za njih najbolji, u kojem će pronaći mir i

blagoslov. Taj osjećaj ponajviše sam osjećao u vjerskom okruženju.

|| Izabrao si gimnaziju u Pečuhu, iako i Kaniža ima katoličku gimnaziju, zašto?

Pečuh sam upoznao dok se moja mama liječila u tom gradu. Pratio sam je na terapije, Pečuh mi se svidjeo. Drugi razlog mog odlaska bio je što se mama ponovno udala, to sam teško prihvatilo. Želio sam otići od kuće u učenički dom, pa sam odabrao Katoličku gimnaziju svetog Maura u Pečuhu.

|| Gimnazijski dani su te uvjerali da obrazovanje trebaš nastaviti na bogosloviji?

Moja se vjera osnažila u gimnaziji, shvatio sam da sam na pravom putu. U tim sam godinama mnogo naučio o vjeri, u Sumartonu sam upoznao pučku pobožnost, a u gimnaziji dubinu vjere. Shvatio sam što se događa na svetoj misi, zašto je liturgija onakva kakva jest itd. Neke su se stvari u mojoj vjeri trebale srušiti, a neke pak nanovo izgraditi. Inače, malo gimnazijalaca bira teologiju, trenutno imamo samo tri bogoslova iz Pečuške biskupije.

|| Nikad nisi posumnjao u svoj put?

Sveci govore o „tamnoj noći duše“. Zanimljivo, kod mene se to javilo na drugoj godini teologije. Mislim da je najteže, kao i u braku, izreći „da“ i opredijeliti se za cijeli život, u ovom slučaju za život s Bogom. U teškoćama su me podržali svećenici i prijatelji, shvatio sam ako me dobri Bog zove, dat će mi i ono što je potrebno za postizanje cilja.

Sebastijan Mihović pred oltarom sumartonske crkve, u kojoj želi prikazati svoju prvu misu

Sebastijan s papom Franjom

▮ Kako izgleda život u bogosloviji?

U bogosloviji se živi po strogom dnevnom redu. Dan započinje molitvom: zajedničke molitve uvijek se održavaju u isto vrijeme, čitamo psalme, jer je okrepa pored tijela jednako potrebna i duši. Naravno, kao i na svim fakultetima i mi slušamo predavanja, a tu je i vrijeme rezervirano za samostalno učenje. Subotom i nedjeljom odlazimo u crkvu i sudjelujemo u obredima. Nema mo previše slobodnog vremena.

▮ Ove godine si na tzv. socijalnoj godini, zapravo na društvenom radu?

Da, socijalna godina postoji samo u Pečuškoj biskupiji. Na drugoj godini teologije učio sam filozofiju, trenutno apsolviram socijalnu godinu, a od iduće, treće godine počinje izučavanje teološke znanosti, dok cjelokupan studijski program traje sedam godina. Socijalnu godinu provodimo u bolnicama među bolesnicima, obilazimo domove za starije i nemoćne te prihvatilišta za beskućnike, razgovaramo s ljudima o duhovnim i etičkim temama, kao i s onima koji imaju životne probleme. Mnogim ljudima treba vjera i nada, u tome im pokušavamo pomoći. Mislim da sam se kroz ovu godinu i ja dosta promijenio, postao sam otvoreniji, neposredni razgovori s ljudima su mi pružali radost i puno sam od njih naučio. Bilo je to prekrasno iskustvo.

▮ Rado se uključuješ u vjerski život pomurskih Hrvata. Više puta si pomagao pri hrvatskim hodočašćima i misama koje organizira hrvatska zajednica. Čini mi se da te vjernici vole.

Rado sudjelujem u vjerskim događajima svog zavičaja, nastojim pomoći kad god mogu. To me puni nostalgičnim osjećajima, cijelo moje djetinjstvo vezuje se uz ovaj kraj. Ponekad mi je čudno što mi se ljudi s kojima sam se prije družio obraćaju kao svećeniku i pitaju kako me mogu osloviti, no ja bih želio ostati za njih isti čovjek, onakav kakvog su me upoznali. Pokušavam ostati prema njima ponizan, smatram da čovjek nikad ne smije zaboraviti na svoje korijene.

▮ Rekao si da si od svoje bake naučio hrvatske molitve i crkvene pjesme, vežeš li se još uz hrvatske osjećaje?

Moji korijeni vežu me uz ovo hrvatsko selo, u kojem starije žene još uvijek čuvaju kajkavski dijalekt. Prve hrvatske riječi, molitve i

pjesme naučio sam od bake, a potom sam učio hrvatski jezik u sumartonskoj i serdahelskoj osnovnoj školi. Sebe smatram pripadnikom hrvatske zajednice, stidim se što ne znam dobro hrvatski. To želim ubuduće nadoknaditi. Rado idem na hodočašća u Hrvatsku, bio sam čak i zamoljen da pomazem na tamošnjem misnom slavlju. Sporazumijevanje nije bilo lako, jer se crkveni jezik razlikuje od svakodnevnog govora. U školi uopće nismo učili crkvenu terminologiju, pa nisam razumio kad su me pitali jesam li bogoslov, ali sad sam već i to naučio. Rekli su mi da idem pomoći pričestiti vjernike, što nisam razumio, dakle morat ću još puno naučiti o hrvatskom crkvenom jeziku. Pripadam Pečuškoj biskupiji, u kojoj ima dosta Hrvata, a poznajem i neke hrvatske župnike. Inače, nadbiskup očekuje da ću se ubuduće uključiti u službu hrvatskih vjernika, pošto sam rodom iz hrvatskog kraja. Trenutno učim njemački (na fakultetu se prihvaćaju samo svjetski jezici), nakon polaganja ispita iz njemačkog počet ću učiti hrvatski jezik. Smatram kako naša hrvatska nacionalna manjina dobar dio identiteta može očuvati upravo kroz vjerski život, naime gotovo svi njezini blagdani vezuju se uz katoličku vjeru.

▮ Stalno spominješ Pečušku biskupiju, znači i svoju dubučnost zamišljaš u njoj, a ne u Sambotelskoj biskupiji, kojoj pripada i tvoje rodno mjesto?

Kažu da nitko nije prorok u svom zavičaju, ne mogu se zamisliti na službi u Sumartonu. Kao bogoslov pripadam Pečuškoj biskupiji, pa ću vjerojatno u njoj i službovati, ali svoje rodno mjesto nikada neću zaboraviti i uvijek ću mu biti na usluzi.

▮ Imaš jako lijep, ugodan glas i lijepo pjevaš. Jesi li to učio ili dolazi samo od sebe?

Volim pjevati crkvene, ali i svjetovne pjesme. Sjećam su da su u vrijeme svadbi u Sumartonu mužikaši dolazili pozivati goste, tada bi me djed izvodio na ulicu, govoreći kako ih moram slušati, jer ću onda cijeli život biti veseo. Još uvijek se sjećam glazbe, pjevanje se nekako zalijepilo za mene. I baka je jako voljela pjevati.

▮ Kod kuće si zbog korona-krise, misliš li da je ova epidemija ljuđe približila vjeri?

Kao da jest: istina, vjernici nisu mogli posjećivati crkve, ali su mnogi obrede pratili na društvenim mrežama, što su činili čak i oni koji inače ne odlaze u crkvu. Zanimljivo je da su ljudi na internetu otvoreniji nego u božjoj kući. Drago mi je što se i mladi uključuju u molitve. Mislim da ljudima nedostaje zajednica, što naročito osjećaju oni koji njeguju svoju vjeru, jer crkva je jedna velika zajednica.

▮ Ako se sve nastavi po planu, za četiri godine bit ćeš svećenik. Kako bi odredio dobrog svećenika?

To je teško pitanje, ali mislim da je najvažnija iskrenost prema vjernicima, sve što se čini treba biti protkano vjerom, trebamo ustrajati uz ono što se propovijeda i svojim životom pokazati primjer vjernicima. Svećenik treba biti moralni autoritet vjerske zajednice, ali i suosjećati, voljeti ljude i pomagati. O svemu tome vrlo mnogo sam naučio tijekom socijalne godine. Nadam se da ću i ja jednog dana postati takav svećenik, te ću moći prikazati svoju prvu svetu misu u rodnom Sumartonu.

▮ Neka ti Bog da snagu, a za put neka ti bude ovaj dio Poslanice Filipljanima (1, 6): „Onaj koji otpoče u vama dobro djelo, dovršit će ga do Dana Krista Isusa.“

Ponovno otvoren santovački Hrvatski vrtić

Sedamnaestero mališana polazi u školu, novoupisanih je jedanaestero

Nakon prekida od dva i pol mjeseca, u skladu s Vladinom odlukom o ublažavanju mjera za suzbijanje epidemije koronavirusa od 25. svibnja dvadesetak mališana željnih igre, prijatelja i tetica vratilo se u santovački Hrvatski vrtić. Pri tomu su najvažniji bili zdravstveni propisi, prema kojima u jaslice i vrtić mogu samo zdrava djeca i djelatnici, a posebna pozornost pridaje se održavanju osobne higijene djece i djelatnika, čestom prozračivanju prostorija, pranju i dezinficiranju ruku, površina, igraćaka i drugih predmeta.

„Protjekla dva i pol mjeseca bila su iznimno teška, vrijeme je protjecalo sporo. Premda nije bilo djece, morali smo dežurati. Djeca su bila kod kuće, a mi smo im slali materijale putem Facebooka, preko telefona i drugim kanalima. Napokon smo dočekali dan ponovnog otvaranja vrtića i povratak djece“, rekla nam je odgojiteljica Anica Filaković. Kako dodaje

voditeljica vrtića, u vrtiću boravi dvadesetak mališana, čiji se broj iz dana u dan mijenja, nadzor traje od osam do podne. Dijele se dva obroka, doručak i ručak. Mališani su radosni što su opet u društvu svojih vršnjaka i predaju se igri, što nakon dva mjeseca rasterećuje i roditelje. Trenutno je boravak u vrtiću opcionalan, pa svi koji su u mogućnosti ostavljaju djecu

Poziranje pred fotoaparatom novinara

kod kuće, a oni koji rade dovode ih u vrtić.

Bliži se kraj školske, odnosno odgojne godine u kojoj je vrtić brinuo o ukupno pedeset šest mališana, od kojih sedamnaest od jeseni polazi u prvi razred osnovne škole. Mala vrtićka grupa za sada ima jedanaest novoupisanih, što se do rujna još može mijenjati. Nažalost, zbog nastale situacije izostat će tradicionalna završna svečanost i opraštanje velike vrtićke grupe, pa roditelji neće moći uživati u popularnom prigodnom programu, u kojem djeca predstavljaju dio godišnjih aktivnosti. Sukladno vlasničkoj odluci Hrvatske državne samouprave, kao i svi drugi vrtići pod upravljanjem tog tijela santovački vrtić nastavlja s radom i preko ljeta, bez uobičajene stanke, pa svi kojima je to potrebno slobodno mogu dovesti djecu kroz cijelo ljetno razdoblje, a prvi sastanak s polaznicima u školu održat će se tjedan-dva prije otvaranja školske godine.

Stipan Balatinac

Ponovno u društvu i zajedničkoj igri

Razdragane djevojčice

LEPTIRI

„Leptiri“ su jedna od četiri odgojne skupine Hrvatskog vrtića Školskog centra Miroslava Krleže. Tu su još „Bubamare“, „Tulipani“ i „Visibabe“, ukupno 106 mališana (što je maksimalan broj) u ovoj odgojnoj godini. Ako su školska oproštanja dirljiva, ona u vrtiću, kad se s prigodnim programom opraštaju djeca koja od jeseni stupaju u prvi razred posebno su ganutljiva. Kad svoje dijete od tri godine ostavite na pragu vrtića u osam sati ujutro i dolazite po njega najkasnije do pet popodne, vi ga u velikoj mjeri povjeravate instituciji, odgajateljima, dadiljama i drugom odgojnom osoblju. Ako se vaše dijete osjeća sretno u vrtiću, i vi ste sretni. Ravnateljica vrtića Anka Polić Bunjevac rekla nam je kako od ove godine djeca moraju u školu sa šest godina, dok u vrtićkom odgoju iznimno mogu ostati do sedme godine, ukoliko je to potkrijepljeno stručnim mišljenjem. U četiri skupine, od djece školske dobi još jednu godinu u vrtiću ostaje tek njih troje. Dvadeset i petero djece upisat će prvi razred hrvatske škole, a ostali, njih desetak, odlaze u druge pečuške ustanove. U narednoj godini očekuje se manji broj djece, kako doznajemo, do sada ih se upisalo dvadeset i troje. Svaka odgojna skupina ima po dvije odgajateljice i jednu dadilju, a od jeseni bi se u rad trebala uključiti i po jedna pedagoška asistentica. Nažalost, neće sva djeca nastaviti u Hrvatskoj školi – u četvrtoj skupini „Visibaba“, koja je s radom počela odmah nakon otvaranja novog, suvremenog vrtića ima dosta djece nehrvatskog podrijetla, koja će školovanje započeti u drugim pečuškim školama. Ravnateljica nam je rekla kako vrtić ima nošnje hrvatskih etničkih skupina iz Mađarske u kojoj mališani nastupaju na svečanostima, a Hrvatska samouprava Birjana ovih dana poklonila im je pet kompleta bunjevačke nošnje, koja im je nedostajala. Pokazala mi je i prelijepu kolijevku, koju je izradio djed Marko Zec. Roditelji su bili i ostali pravi partneri ove institucije. Dok razgovaramo sedam „Leptira“ – koji se opraštaju

od grupe s 28 mališana, predvođene tetama Zlatom Stricz Soltész i Janjom Simó Bosnyák te dadiljom Bertom Bende Fenyősi – započinju oproštajni program. Svečanosti uz roditelje i njih sedmero prisustvuje tek mali broj tetica. Uživam u prelijepom polusatnom programu s puno recitacije, plesa, igre, pa i suza, i to ne samo dječjih. Tetice su pripremile poklone iznenađenja za trajno sjećanje i teškom mukom ispustile dječje ručice. Poručile su mališanima da su u „Leptirima“ uvijek dobrodošli. To mogu samo potvrditi, oba moja sina bili su „Leptiri“, tada tete Janje i tete Marije...

B.P.P.

Preuzeto iz Hrvatske riječi dobrohotnošću autora napisa

Izazovi bunjevačkog pitanja danas

Grupni identiteti i kolektivna sjećanja neka su od središnjih pitanja sociologije i drugih, srodnih društveno-humanističkih znanosti. Teorije identiteta povezane su sa shvaćanjem identiteta kao višestrukog, sastavljenog od mnogih elemenata poput jezika, etniciteta, društvenih uloga, dobi, ekonomskog statusa i drugih koji ne egzistiraju neovisno jedni o drugima već su u stalnoj međusobnoj interakciji. Jednom od najstarijih društvenih institucija i primjera grupnih identiteta može se smatrati etnička institucija, odnosno etnički identitet, a modernizacijskim procesima, nastankom suvremenih oblika država nakon Francuske revolucije

oblikovat će se i nacionalni identiteti. Uz etničku instituciju vezuje se vjerovanje u zajedničko podrijetlo, privrženost grupi i napose zajedničko ime članova. Etnička institucija ima tako ulogu stvaratelja i čuvara znanja koje je članovima neke grupe nužno kako bi opstali kao kolektivni identitet. Kolektivna sjećanja u svojoj osnovi jesu načini na koje ljudi oblikuju svoju prošlost kroz kulturnu razmjenu znanja o sebi i povezanih društvenih obrazaca. Ona su dinamična, konstruktivistička i oblikuju se situacijski, socijalnom interakcijom i promjenjivoga su značenja s obzirom na promjene društvene (i političke) okoline. U tom procesu ne malu ulogu imaju i granice prema drugim etničkim grupama s kojima se određena grupa nalazi u interakciji.

Konstruiranje zaborava

Snažan utjecaj sjećanja na njihova tumačenja, selektivno usvajanje ili zaborav imaju brojni društveni akteri s koncentracijom najveće moći u tome procesu među političkim elitama. Time je kolektivno sjećanje, ili s druge strane kolektivni zaborav, dio javnih politika. Jasno su pozicionirani akteri koji oblikuju sjećanja »odozdo« i akteri koji oblikuju sjećanja »odozgor«, što u nekim slučajevima omogućuje instrumentalizaciju i preoblikovanje prošlosti. Na primjeru rasprava o pripadnosti Bunjevaca u Srbiji i sastavnica njihova identiteta možemo dobro pratiti odnose moći i dosege različitih aktera

koji sudjeluju u oblikovanju kolektivnog sjećanja i znanja o toj zajednici. Politički, društveno i kulturno postoje oni Bunjevci koji ne dvoje oko svoga kolektivnoga identiteta i u nacionalnom smislu se smatraju Hrvatima, te s druge strane kao kolektivni identitet postoje Bunjevci koji smatraju da ne pripadaju hrvatskom narodu nego sebe definiraju kao poseban južnoslavenski narod. Veliki dio rasprava o Bunjencima u Srbiji generiraju granice kulturnog inventara i sastavnica identiteta, u čemu se ponajbolje očrta snaga konstruktivizma i odnosa političkih moći. Bunjevci Hrvati i Bunjevci nehrvati smatraju da im pripada isto jezično i kulturno naslijeđe što rezultira brojnim razilaženjima. Jedan prostor sporenja je i pitanje korištenja kolektivnoga bunjevačkoga imena. Bunjevci nehrvati u dokazivanju svoje nepovezanosti s Hrvatima često ističu odluku komunističkih vlasti iz 1945. koja im je nametnula hrvatsko ime, jer prema spomenutoj odluci »bunjevačke i

Trenutak za pjesmu

Kaj

Vre tičeki spiju
A šume mučiju,
Naj moja popevka zvoni
Po dolu i gaju,
Po dragomu kraju,
Od kojeg mi lepšega ni.

Tu brat mi je vsaki,
Tu doma sem taki,
Pogodit bi mogel i speć,
Poznati su puti,
Tu vsigde je čuti,
Ljublenu domaću mi reč.

I srce mi greje
I z menom se smeje
I v žalosti plače takaj.
Em nikaj ni slajše,
Ne čuje se rajše
Neg dobri i dragi naš kaj!

Dragutin Domjanić

šokačke narodnosti ne postoje«. Pritom predstavnici bunjevačkih nehrvatskih organizacija u svojim nastojanjima imaju podršku nekih srbijanskih državnih i znanstvenih institucija. Dio izjava i napisa u medijima ide u smjeru da Hrvata niti nije postojalo na prostoru današnje Vojvodine do 1945. godine već su ih stvorile komunističke vlasti. To je u izravnoj kontradikciji s brojnim istraživanjima različitih disciplina, napose povijesti, lingvistike i etnologije. Ukoliko bismo sveli prostor analize samo na Bačku, gdje se nalazi najznačajnija jezgra Hrvata (Bunjevaca, Šokaca kao i onih drugoga podrijetla) i Bunjevaca nehrvata, povijesni izvori bilježe od srednjega vijeka brojne spomenne hrvatskog imena. Među najranije spada svakako ime naselja Hrvati (Horvati) iz 1322. koje se nalazilo nedaleko današnjeg Bača kao i veliki broj etnonimskih prezimena Horvat. Riječ je o stanovništvu različitog socijalnog statusa, kmetovima i plemićima, koje je svjedočanstvo nazočnosti doseljenika iz hrvatskih krajeva, napose u drugoj polovici 15. i početkom 16. stoljeća. Da nije samo riječ o pukom imenovanju prema zemljopisnom podrijetlu nekoga tko se doselio iz hrvatskih krajeva od strane većinskog naroda (u to vrijeme Mađara), svjedoči korištenje glagoljice u jednoj ispravi iz 1517. u okolici Sombora, plemića koji je vlastoručno napisao »to pisa Grgur Horvatović«. Pojave imena Hrvati, kao individualne ili kolektivne oznake, mogu se pratiti na tom prostoru sve do 1945. Jasnije je da komunisti nisu bili čimbenik u evidentnosti postojanja

Hrvata na prostoru Bačke i Vojvodine i prije njihova dolaska na vlast. Isto je tako jasno da komunisti nisu mogli nametnuti biskupu Antunoviću da u svojoj *Razpravi* 1882. napiše »kako se danas volimo nazivati, Hrvatah«. Preporoditelja prisvajaju Bunjevci nehrvati, ali samo konstruiranog biskupa Antunovića izvučenog iz vremena i konteksta koji navodno nije imao nikakve veze s Hrvatskom i Hrvatima. Činjenica je da je biskup imao bogatu suradnju s raznim narodima, pa tako i s Hrvatima s kojima se mimo komunista identificirao. Niti dalmatinsko ime, kojim se koristilo bunjevačko stanovništvo sve do kraja 19. stoljeća, a koje je ujedno upućivalo na zemljopisno podrijetlo velikog dijela bunjevačke zajednice, nije blisko Bunjvcima nehrvatima. Isto tako se ignoriraju kulturne, političke i druge veze Hrvata Bunjevaca sa svojim sunarodnjacima još za trajanja Austro-Ugarske Monarhije. Nadalje, brojni napisi u mjesnim tiskovinama poput *Nevena*, *Hrvatskih novina* (!), *Subotičkih novina*, zatim hrvatske manifestacije, hrvatske udruge u Bačkoj tijekom 1920-ih i 1930-ih proturječe navodnoj komunističkoj kreaciji Hrvata. Na ovim primjerima se pokazuju elementi konstruiranja zaborava koji su često potpomognuti odnosima moći, pa Hrvati Bunjevci često ne mogu sebe prepoznati u službenim verzijama povijesti, udžbenicima ili diskursu, jer za njih kao Hrvate nema ili ima vrlo malo mjesta. Neke specifičnosti u razvoju, poput rubnosti u odnosu prema prostoru podrijetla, dominantno agrarna struktura i politički odnosi svakako su ostavili trag na oblikovanje Bunjevaca (Hrvata i nehrvata), a tomu svjedoči i kolektivno sjećanje i zaborav.

Degradacija kulturne baštine

Hoće li pripadnici bunjevačkih zajednica sebe poistovjećivati sa srednjovjekovnim Hrvatima i glagoljicom na području Bačke ili imenovanjem Bunjevaca i Šokaca Hrvatima od strane biskupa Antunovića, treba prije svega ovisiti najviše o njima samima. Svaki pojedinac ima puno pravo sebe identificirati u onom smislu koji mu pruža osjećaj vlastite vrijednosti i živjeti onaj kolektivni identitet i sjećanja koja mu pružaju okvir za svakodnevnu društvenu interakciju. Tako i Bunjevci nehrvati imaju osnovu za oblikovanje kolektivnog sjećanja koje može ili ne mora imati oštru granicu i nikakve doticaje s Hrvatima. Problem za tu zajednicu ostaje kako u vlastiti kulturni inventar uključiti sve one neophodne elemente poput jezika, povijesti, stvaralaštva, a koji se višestruko preklapaju s hrvatskim. Snaga društvenih konstrukata, kolektivne imaginacije i taj zahtjevni zadatak ne čine nemogućim, napose ako se u taj proces uključe formalni državni akteri s pozicija moći. Međutim, digitalizacija izvora, laka dostupnost literature, institucionalizacija sjećanja, koju su u znatnoj mjeri od 2000-ih poduzeli Hrvati Bunjevci, u velikoj mjeri takva nastojanja čine otežanima. Ono što bi trebalo zabrinjavati obje bunjevačke zajednice – Hrvata i nehrvata je da su ušle u proces dugotrajnog iscrpljivanja, a uz demografske trendove, degradaciju kulturne baštine i postojeće politike njihov kulturni inventar bi mogao u ne tako dalekoj budućnosti prestati nositi oznake bilo »hrvatski« ili »bunjevački« već bi, kao što postoje tendencije s *Dužijancem*, njihove manifestacije lako postale gradske ili turističke.

Doc. dr. sc. Mario Bara,
Hrvatsko katoličko sveučilište Zagreb

Bunjevački Hrvati

Tukuljska Hrvatska samouprava i član Edmond Bende pomažu u obnovi župne crkve u Gari

Član Hrvatske samouprave i nastavnik hrvatskog jezika, književnosti i narodopisa u tukuljskoj Osnovnoj školi „Sándor Weöres“ Edmond Bende od 2006. godine živi i radi u Tukulji. Od 2016. godine član je gradske Hrvatske samouprave. Jako je privržen rodnoj Gari i nikada neće zaboraviti odakle dolazi. Upravo stoga tukuljskoj Hrvatskoj samoupravi predložio je doniranje sredstava za obnovu vitraja garske župne crkve. Drugi razlog bila je odlična suradnja Tukulje i Gare. Hrvatska samouprava, koju vode predsjednica Márta Gólyom i zamjenica Katinka Agiç-Farkas, a sastoji se od članova Palme Nagy-Bagyó, Terézije Neidek i Edmonda Bende jednoglasno je usvojila odluku o doniranju 250 tisuća forinti za obnovu vitraja garske crkve.

Vjerujem da su Hrvati u Mađarskoj jako ponosni na svoja rodna sela, posebice na seoske crkve. Pogotovo ako su ih izgadili njihovi preci. Gradnju garske župne crkve, koja je podignuta 1780. godine i posvećena ugarskom kralju Ladislavu svetom, financirao je grof Antal Grassalkovich, tadašnji vlasnik garskih i bajske posjeda. U to vrijeme naselje je bilo mješovito, pretežno bunjevačko i njemačko, uz neznatan broj Mađara, pa nije slučajno što crkvu krasi isključivo hrvatski i njemački natpisi. S vremenom je rastao broj stanovnika i vjernika, pa je 1909. godine crkva proširena i obogaćena skulpturama i prekrasnim vitrajima. Vitraje je 1909. u Budimpešti izradio majstor Imre Zsellér. Vitraji sadrže imena bunjevačkih i njemačkih donatora: jedan prozor dali su izraditi Matija i Nikola Karagić, drugi Ivan Gojtan i Manda Peštalić, dok su treći naručili Benco Zomborčević i Pavka Karagić. Nažalost, protekla desetljeća, ne govoreći o svjetskim ratovima i revoluciji, ostavila su tragove kako na vitrajima tako i po zidovima i crkvenim kipovima. „Naselje

FOTO: EDMOND BENDE

je hrvatskoj zajednici u Mađarskoj dalo puno intelektualaca, političara i društvenih djelatnika, ne govoreći o svjetski poznatim sportašima. Garski Bunjevci žive diljem Mađarske. Ja sam nakon stjecanja diplome iz hrvatskog jezika i književnosti na budimpeštanskom Sveučilištu ELTE tražio posao u rodnom selu ili u blizini, u Santovu ili Baji“, rekao nam je Edmond Bende. Pridodao je kako mu je u susret izašla bivša nastavnica tukuljske škole Magdalena Šibalin-Kühn, također Garkinja, pa se uspio zaposliti u Tukulji. Od tada intenzivno radi na povezivanju Tukulje i Gare. Tukuljska Hrvatska samouprava koristi svaku priliku za posjete, u koje se često uključuju učenici koji uče hrvatski jezik, književnost i narodopis. Jako su zahvalni garskoj Hrvatskoj samoupravi i mještanima na iskrenom i lijepom gostoprimstvu. „Unatoč svemu, ostao sam Garac. Rodno selo mi je u srcu, kad mogu pomažem, kao ovaj put u obnovi crkve“, govori ponosno Edmond Bende. Kako nam je rekao 31. siječnja 2020. godine pismeno se obratio premijeru Mađarske Viktoru Orbánu za potporu, kako bi se mogla obnoviti tri vitraja garske crkve. Dana 6. veljače dobio je odgovor: zahtjev je preusmjeren državnom tajniku za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Miklósu Soltész. Nakon što je Fond „Gábor Bethlen“ za obnovu vitraja dodijelio iznos od 3 300 000 ft, u interesu obnove vitraja stupio je u kontakt s majstorom Csabom Koppom iz Fóta. U ime Edmonda Bendea i svoje osobno ime pozivam sve garske Bunjevce dobre volje da pomognu u obnovi garske župne crkve. Novčani prilozi uplaćuju se na adresu: Garai Római Katolikus Plébánia, 6522 Gara, Páncsics Miklós u. 1, banka i broj bankovnog računa: Takarékbank Zrt. 51000132-14007419-00000000. U primjedbi treba navesti: „A garai templom felújítására.“

Kristina Goher

Svetačnost sv. Kvirina u Sambotelu

Sisciu, Scarbantiu i Savariu tj. Siska, Šoprona i Sambotela jur 1717 ljet dugo, jedno sveto ime veže. Sisački biskup sv. Kvirin iz Šoprona se je peljao 303. ljeta da bi bio mučenički ubijen mlinskim kamenom okol' guta zavolj svoje kršćanske vjere, 4. junija. Ta datum nekoliko desetljeća jur i sam grad Sambotel bilježi, a od 2003. ljeta, prvi mučenik Panonije ima i svoje spomin-mjesto, kraj potočića Perinta. Na mostu spomin-tabla označuje njegovu smrt, a simbolično visi ovde i biskupska stola u dibinu. Ovde se okupljaju jur, od ljeta do ljeta, gradski pretpostavni, duhovnici, poštovatelji, zastupnici gradske Hrvatske samouprave, kot i hodočasniki sv. Kvirina. Po osmi put se je ovo ljetu ganula šaka hodočasnikov piše ili na biciklu, 6. junija, u noći, na tradicionalno shodišće, od Šoprona prik židanskoga luga do Sambotela, na toj relaciji na kojoj je peljan i Sveti Kvirin Sisački.

Nedilju, otpodne u 15 uri pred spomin-pločom salezijanac János Andrásfalvy naglasio je, kako je pred 1717 ljeti sv. Kvirin mučenički umro za budućnost vjere, jer njegova smrt je zlamenovala novi žitak za kršćanstvo. Za ugarskom himnom i molitvom rečeno je i to, kako na svetak Presvetoga Trojstva smo okupljeni Ugri i Hrvati, ki poštujuemo spominke patrona grada Siska, ki se je dao žrtvovati. I ovo jedinstvo danas moremo doživiti ne samo prik vjere, nego i pri odavanju časti. „Ljetos je dan Kvirinove smrti donesao nam i trianonsku bol i nacionalno zajedništvo, ali njegova pelda još i danas nam daje batrenje. Vodjen na pogubljenje dilio je blagoslov i utišio je svoj narod. Njegov lik je bio i ostao primjer za vjernost Bogu, narodu, obitelji i domovini i u smrtnoj pogibeli. Budimo njegovi nasljedniki, u trojstvu vjere, ufanja i ljubavi“, dodao je još salezijanski provincijalac. Dr. Anton Kolić, umirovljeni farnik Gradišćanskih Hrvatov dospio je ravno iz Hrvatskoga Židana sa shodišća Peruške Marije da skupa se spomene sa svojimi hodo-

Hodočasniki sv. Kvirina s farnikom dr. Antonom Kolićem

Vijenac su položili i predstavnici Hrvatov u Sambotelu

Spomenik sv. Kvirina pri Peruškoj Mariji u židanskoj lozi

časniki. Po skupnoj molitvi na hrvatskom jeziku dr. Franjo Pajrić, peljač hodočasnikov govorio je i o toj simboliki, kako su Ugri znajuć ili neznajuć, silom prilik 4. junija morali potpisati i Trianonski ugovor. Zvana toga se je zahvalio domaćinom da svenek rado primu njevu hodočasnju grupu, ka i na ov način kani izraziti poštovanje sv. Kvirinu, na koga su jedno vrime i nepravilno pozabili. Pri sambotelskom svečevanju u zastupničtvu gradskih Hrvatov su vijenac položili Franci Jurašić, predsjednik Hrvatske samouprave i tajnik Društva samboteljskih Hrvatov, Vladimir Horvat.

Tiho

Okupljanje u čast Presvetog Srca Isusova

Drvljanci su selo smješteno na obali hirovite rijeke, koja mu je 1972. godine odredila subinu. Naselje je danas bez stalnih stanovnika, dolaze mu tek oni privremeni. Prekrasan je to i bajkovit kraj, koji administrativno pripada Križevcima.

Na blagdan Presvetog Srca Isusova, 19. lipnja, i ove su se godine u Drvljancima okupili hrvatski vjernici iz Podravine i izvan nje, kako bi sudjelovali na svetoj misi. Uobičajena hodočasnička procesija krenula je u jutranjim satima od martinačke crkve svetog Martina do zvonika u Drvljancima. Unatoč strahu od pandemije koronavirusa, zbog koje je Hrvatska državna samouprava odgodila ovogodišnje državno hodočašće Hrvata u Drvljance, i ove je godine održano tradicionalno okupljanje vjernika okolnih sela i onih koji su potekli iz ovog kraja.

Inicijatori proslave blagdana Presvetog Srca Isusova bile su Mjesna samouprava i Hrvatska narodnosna samouprava Križevaca. Procesija od martinačke crkve prema Drvljancima, po dravskom nasipu krenula je u 8:00 sati. Kao i obično, sveta misa služena je na otvorenom, ispred zvonika. Kako doznajemo od načelnika Križevaca Zsolta Cserdija i predsjednice Hrvatske samouprave Ruže Hum, nakon mise uslijedio je zajednički ručak i druženje hodočasnika.

Misno slavlje na hrvatskom jeziku služio je martinački župnik Ilija Ćuzdi, a pomagali su mu braća svećenici, među njima i šeljinski župnik Jozo Egri. Uz pomoć župne kantore Ančike Gujaš misno su slavlje svojom pjesmom uljepšali vjernici. U okviru HDS-ovog Državnog hrvatskog hodočašća 2011. godine naselje je dobilo ulicu Presvetog Srca Isusova, a tom prigodom harkanjski župnik i dekan Šikloškog dekanata Ladislav Ronta posvetio je dvojezičnu uličnu ploču. Velečasni Ronta, rođen u Križevcima, tada je podsjetio na početke krajem osamdesetih godina 20. stoljeća i razgovore s prijateljima o nekadašnjim hodočašćima i drvljanskom proštenju. „U djetinjstvu i mladosti osim na taj dan u Drvljance smo dolazili češće, više puta godišnje. Blagdan Presvetog Srca Isusova privlačio je veliki broj vjernika, jedni su dolazili pješke, drugi biciklom, a oni koji su

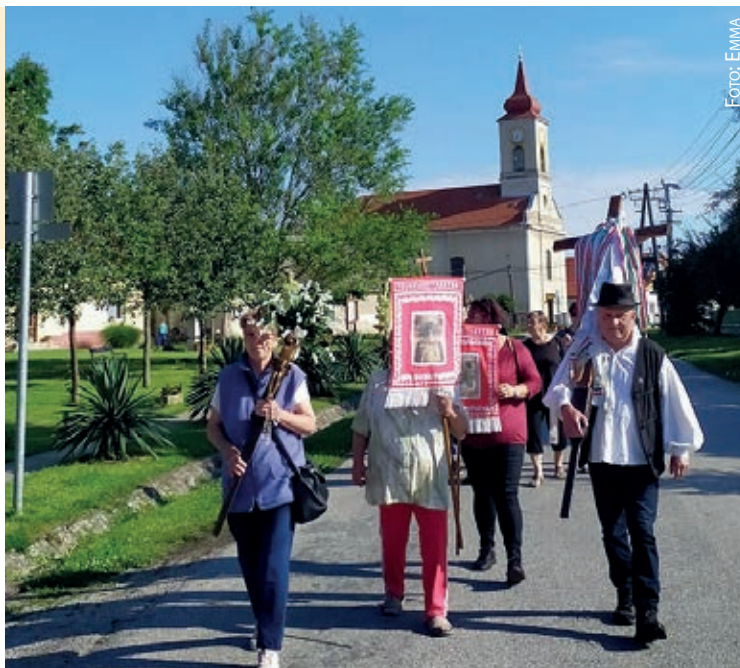

Foto: Emma

ga imali motociklom. Došao sam na ideju da bismo blagdan trebali proslaviti svetom misom u Drvljancima. Najavio sam je u Šeljnu i Starinu, ljudi naprosto nisu vjerovali da će netko doći ovamo. Kako bi i vjerovali, kad je selo tada već bilo nenaseljeno. Zabilježio sam sedamdeset prisutnih. Tada smo se dogovorili da ćemo od sada svake godine ovdje služiti blagdansku misu. Treće godine pozvali smo pečuskog biskupa Mihály Máyera, a okupilo se više stotina vjernika. To je bila prava podravska bučura“, rekao je velečasni Ronta. I tako su se iz godine u godinu nastavila hodočašća u Drvljance.

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

Koljnofski školski tabor prirode i ture

Duglji period je prošao u korona-zaprptosti i zbog toga su bili željni školari, kako i pedagogi ponovno-ga spravišća, širom Gradišća. To je i uzrok, kako su u neki naši škola održani ljetni tabori, dugi od jedan, ali uprav dva tajedne. U Koljnofu umjesto Tamburaškoga i čitalačkoga tradicionalnoga tabora su izmislili kamp prirode s turama dopodne, a otpodne sa zanimanji ručne šikanosti, športom i glazbom. Od 15. do 19. junija za 42 dice je osiguran zanimljiv i šareni program.

Na putu do Balfa

Jur na početku ovoga članka moramo rasčistiti da u spomenutom selu postoji odraščeni gib-tim, koji u članstvu s oko pedeset ljudi, s ljubitelji prirode i domaćega kraja, napravi svaku nedilju piše veću-manju turu. Otud je i zviranjak ideje učiteljice Inge Klemenšić, ka je točno isplanirala putni scenarij za pet dani, ovput za školsku dicu. A i to je istina da sigurno ima se što pogledati ne samo unutar sela, nego i u okolici, s Gorom skupa, s lapti, vinogradi i polji... No, 17. junija, treći taborski dan nas je otpeljao u susjedno, negda nimško selo, Balf. Mali gib-tim, korak za korakom, otkrio je shranjena čuda kraj ceste, a dičja zna-žiteljnost, dobro znamo, je preskrajna. Usput smo kušali višnjje, otkrili nad krovi Niuzaljsko jezero, isprobali lajanje za kucke, presenetili se nad daljnjom lipotom koljnofske Hodočasne crikve i još jednoč uramili u glavi, koliko moramo biti Bogu zahvalni da moremo našom zvati ovu čudno-krasno-bogatu krajinu. „Kroz jedan tajedan cilj nam je da koljnofskoj dici pokažemo sve naše tajne okolo Koljnofa da želja za izletom bude zarazna i u familija. Uz gibanje i šport

Male umjetnice i djela

Ide vrime i s labdom

pozitivni dohotki tabora su upoznavanje različite znamenitosti, pobiranje informacijov, iskustav i legendov“, tako je rekla Ingrid Klemenšić ka je izračunala da sve skupa čez tajedan dan je pobjedjeno 30,6 km.„Ov tabor je besplatan za sve naše taboraše, ki su prvenstveno školari nižih razredov, samo za jilo su morali platiti“, doznali smo od školske ravnateljice Agice Sárközi, ka je još dodala da su se roditelji jako veselili ovoj mogućnosti, a dica su zadovoljna sa sadržajem tabora. Dopodne malo su se istrudjala, a otpodne je bio laglji i mirniji ritam pri crtanju, tancanju, športski naticanji, jačanju i pri načinjanju malih suvenirov. Koljnofske učenike tijekom ljeta još čekaju tri tabori, jedan za ljubitelje nimškoga jezika, a oni ki su planirali ljetovati u Dramlju, kraj morja, nje će pozvati Tabor narodopisa u Szóci, a Čitalački i tamburaški tabor je odrinut na kraj augustuša.

Tiho

Tijelovska procesija u Sumartonu

„Deklice“ odjevene u narodnu nošnju 14. lipnja rasipanjem ružinih latica pokazivale su put sumartonskoj Tijelovskoj procesiji. Misno slavlje i procesiju uz pomoć bogoslova Sebastijana Mihovića predvodio je mjesni župnik István Marton, a djevojčice u narodnoj nošnji pripremila je vjeroučiteljica Agneš Prosenjak. Vjernici su se pobrnuli za ukrašavanje sjenica, dok su procesiju s pjesmom predvodili sumartonski „mužikaši“.

Tijelovo je veliki blagdan u katoličkom kalendaru. Mjesni župnik na svetoj misi prisjetio se kako je Bog uzeo ljudsko tijelo da bi postao čovjekom, da u Isusu bude dohvatljiv i blizak, a tajnu svojeg utjelovljenja utkao je na svojoj posljednjoj večeri u znakove kruha i vina, koji snagom njegove riječi postaju Tijelo i Krv Kristova, tj. sakrament euharistije, dar pričesti, hrana i piće. Nakon misnog slavlja uslijedila procesija ispred crkve sv. Martina, a završni blagoslov podijeljen je u crkvi. Mjesni župnik se na kraju procesije zahvalio svim sudionicima, koji su se pobrnuli za dostojnu proslavu blagdana. *Beta*

Zatvaranje neobično-čudnoga školskoga ljeta

Zbogomdavanje petroviskoj Dvojezičnoj školi

Za neobično-čudnim školskim ljetom, manjkana dice iz školskih klupčić, digitalne nastave i zaprtosti, sudbina je bila velikodušna Petrovišćanom da su se mogla ponovo najti dica s učitelji, a online-zbogomdavanje školi je ostalo kot opcija za konačni slučaj. 19. junija, u petak otpodne na školskom dvoru se je začela svetačnost zatvaranja petroviskoga školskoga ljeta, a kad se je srušilo nebo s obilnom godinom, utočišće su našli tako školari, kot i njevi roditelji i pedagogi med školskimi zidinami. Do svečanoga akta zbogomdavanja školarov 8. razreda zopet se je razvedrilo, tako lipo nakinčeni dvor, iako u mokroj travi, mogao je još služiti terenom ganutljive ceremonije.

„Ov dan je za sve nas jedan lipi, veseli događaj, kojega vik jako čekamo. Ali ovo lito je bilo zvanaredno, nij' bilo sigurno da ćemo se još viditi u ovoj školskoj godini. Veseli me da moremo biti zopet skupa i da se danas moremo oprostiti i od 8. razreda“, začela je svoj svečani govor ravnateljica škole Ana Škrapić-Timar ter je nastavila: „Od sredine marcijuša se je sve obrnulo, svi smo se zgubili med zidinami svojega stana. Počela je digitalna nastava, kot Hrvati velu, nastava u daljinu, ka nikomur ni bila jednostavna. Zahvaljujem se nastavnikom, roditeljem i vam, dragi školari, da ste preobladali sve poteškoće u ovi zadnji tri miseci. Mnogo programov smo imali u prvom polugodišću sve do sredine trećega miseca. Jako lipe događaje i programe smo planirali i na protuliće, ali nažalost, zbog ove teške situacije se naše sanje nisu mogle ostvariti“, čuli smo od školske peljačice, a isto tako i za programe, koji su održani sve do marcijuša, potom pak o poteškoća, a i o prednosti nastave nevidjenja, u posljedici pandemije. Za polaganjem računa došlo je i do suznih minutov, jer ovput je najav-

Dóra Filipovits, Hanna Geosits i Zora Suborics su nagradjene i za očuvanje materinskoga jezika i hrvatske kulture

ljeno da će za 40-ljetnim djelovanjem zamjenica školske direktorice, Jutka Dezső, otpraviti se u penziju. Dodatno se je čestitalo i dvim umirovljenim pedagoginjam petroviske škole, Jolanki Kočiš i Jutki Handler, ke su pred kratkim prikzele zlatne diplome, a ovde je bila prava prilika i za čestitke. Ljetos, kako smo čuli, narodile su se još sjajnije ocjene nego i prlje, a brojne knjige su naše i svojega gospodara. Svidodžbe su podiljene za već od 70 dice. Jednu uru kasnije Rozi Árva, Dóra Filipovits, Gergő Geosits, Hanna Geosits, Krisztofer Horváth, Réka Pap, Barnabás Pataki, Lili Perjési, Simon Stéger i Zora Suborics su se lučili od razrednice Kinge Keglović s prigodnim darom, a kitice su prikdane svakoj učiteljici i svakom učitelju. Dica 7. razreda su zaželjila slavljenikom „sričan put“ i prikzela su i školsku zastavu. Školska ravnateljica Ana Škrapić-Timar sa suznimi riči je otpustila osmaše, a u ime mjesne Hrvatske samouprave Rajmund Filipović je podililo suvenire na spominak pohadjanja Dvojezične škole. *Tiho*

I školari 4. razreda su zbogomdali dosadašnjoj razrednici Blanki Takač

27. Peruška tabor
Srdačno vas čekamo u 27. Peruška tabor!
Mjesto: Hrvatski Židan – okolica kapele Peruške Marije
Hrvatsko katoličansko, omladinsko, vjersko i kulturno društvo Hrvatski Židan

- spavanje u šatoru
- formiranje zajednice
- naticanja, meta
- predavanja, igre
- izleti
- i još puno svega

27. 7. – 2. 8. 2020.
15 000 Ft/ osoba od 10 do 16 ljet

facebook.com/tabor.peruska
instagram: peruskatabor

Prijava do 30. 6. 2020.
Tel.: +36703911165

Ja ♥ Peruška

I. Hrvatski državni vjerski kamp
od 31.07. do 05.08.2020.

Prijave: do 05.07.2020.
Čekamo djecu od 1. do 8. razreda osnovne škole iz svih hrvatskih regija Mađarske. Kamp je besplatan, sadrži smještaj, hranu i sve dodatne troškove!

Pečuh

Prijavite se na mail adresu hds@hrvatski.hu
Za detaljne informacije: +36 20 416 0100

duhovne pjesme
biblijske priče
likovne radionice
interaktivne igre
izleti

Kamp za hrvatsku vjersku zajednicu

HRVATSKA REPUBLIKA
MAĐARSKA
PEČUH
ZORNICA
KATOLIČANSKO OMLADINSKO VJERSKO I KULTURNO DRUŠTVO HRVATSKI ŽIDAN

DR. CSABA DEMCSÁK NOVI VELEPOSŁANIK MAĐARSKÉ U ZAGREBU

Mandat mađarskog veleposlanika u Zagrebu Józsefa Magyara istekao je sredinom ožujka, no njegovo mjesto nije ostalo upražnjeno. Za novog veleposlanika imenovan je dr. Csaba Demcsák, koji je u Zagreb stigao već u travnju. Veleposlanik Demcsák 17. lipnja, uz visoke vojne počasti predao je vjerodajnice predsjedniku Republike Hrvatske Zoranu Milanoviću. Dr. Csaba Demcsák po struci je pravnik, prije dolaska u Hrvatsku radio je u mađarskoj javnoj upravi i Veleposlanstvu Mađarske u Londonu.

BAJA

„Nikad ne gledaj ono što razdvaja, već ono što spaja!“ geslo je pod kojim organizatori pozivaju na ovogodišnju virtualnu „Bajsku fišijadu“, koja se održava 11.-12. srpnja. Sigurno postoje stvari koje mogu razdvojiti „nas Bajce“, ali u jedno smo sigurni: bajski fiš gradi mostove među ljudima, uklanja probleme, a nesuglasice pretvara u slogu. Bajski fiš nije jelo, već životni osjećaj i emotivna poveznica, otporna čak i na epidemije. S tim riječima organizatori pozivaju na kuhanje dobrog fiša 11. srpnja kod kuće, ali u zajedništvu, koje će se obilježiti istovremenim paljenjem vatre ispod kotlića, prema tradiciji u 18 sati. Kuhat ćemo odvojeno, ali ipak zajedno. „Bajski fiš nas povezuje!“, kako stoji u pozivu. Pored toga Grad Baja, društvo Baja Marketing Kft. i Udruga prvaka bajskog fiša pozivaju na što veću potrošnju ribe na mjesnoj, regionalnoj i državnoj razini.

KERESTUR

Kako doznajemo od načelnika Roberta Polgára, Župa Kerestur od 15. lipnja ponovno ima župnika. Kaposvárska biskupija u župničku službu postavila je Csabu Vaslábana, koji je svećenički red primio 1996. godine u Siófoku, a od 2002. godine obavljao službu u Balatonkeresztúru.